

כשמוליכין איש "לחתונה - או לסעודה" אין צריך המוליכו, לאחוזו בידו בחזקה ולתפשו, דבודאי ילך אחריו, אבל אם מוליכין את אחד "לגרדום להרגו", צריך המוליכו לאחוזו בידו בחזקה, וללפתו שלא ישמט מליך אחריו.

בן הוא במעשה המצות: כשאדם הוא "זכאי" והולך בדרך הישר לפני ה' יתברך כל ימי חייו, - ומה שפגם וקלקל תיקן, ושב "בתשובה" בעודו בחייו, אז כשנפטר ובא לעוה"ב באים לקראתו כמה מלאכי השרת ומוליכים אותו לגן-עדן בשמחה, ע"כ אמר אצל צדיק לשון "מקדמתו", כי הם אינם צריכים לאחוזו בידו ולהוליכו בחזקה - כי בטוחים הם שלא יברח מהם, כי מי לא ירצה לרוץ למקום גדול כזה - שעין לא ראתה - ע"כ הם מקדימים והולכים לפניו רק להראותו הדרך. אבל אם האדם אינו זכאי "ועשה עבירות" כל ימיו, אזי כשנפטר, באים כמה מלאכי חבלה ובפרט אותם שבראם בעונותיו, ומוליכין אותו לגיהנם בחרפות ובזיונות. ולזה אמר: "מלפפתו" שאוחזים אותו בחזקה ומוליכים אותו לגיהנם - רחמנא ליצלן מזה, ויזכנו לישוב בגן-עדן העליון בין הצדיקים.

דף ד' ע"א

בגמ': וכמה שיעור סתירה וכו', כדי מוּזַגת הכּוּס וכו', בן עזאי אומר כדי לְצַלּוֹת ביצה וכו'.

בספר יחוסי תנאים ואמוראים לרבינו יהודה ברבי קלונימוס משפירא זצ"ל (ערך חנן) הקשה:

א"כ כל אדם שמקנא לאשתו ונסתרה באיזה שיעור נשער, אם נכנסה לסתר, אם לדברי המחמיר בשיעור שמא זה מאותו שמאחר בעצמו ומנחתה כחולין לעזרה, שמי שאומר כדי לגמוע שלש ביצים אם מיעט בסתירה כדי לגמוע ביצה אחת אינה שותה. ע"כ.

בשו"ת צפנת פענח (דוינסק - סי' כ"ג) כותב: הרמב"ם סבירא ליה דגבי לאסור על בעלה שיראו דרך המנאפים וגבי קידושי ביאה די ביחוד בפני עדים לשם ביאה כמ"ש בהל' אישות ובהל' גירושין פ"י הי"ח, מבואר כך משום דס"ל דגבי אישות כיון דהתורה אמרה לנו בגדר קנין כמו בכסף ושטר, החזקה גופה הוה זה כמו קנין וכו', ולכך לא

חילק הר"מ את התשובה והווידי לשנים, התשובה היא "שיעזוב החוטא חטאו" וכו' אך לא די בזה אלא "וכן" - יתנחם על שעבר וכו'. כלומר, נוסף על התשובה עליו להתחרט משמע שזה דבר בפני עצמו, התשובה לחוד והחרטה לחוד.

וה"פ דברי הגמ' הנ"ל נבאר את דברי הרמב"ם: ומהי התשובה, הוא שיעזוב "החוטא" חטאו ויסירנו ממחשבתו ויגמור בלבבו שלא יעשנו עוד. את כל עצמיותו "לבו" "מחשבתו" עליו לשנות כדי שיעקר מצבו הקודם ולא יקרא עוד "חוטא". אך זה לא די, מהלך ההווה שבעבירה תוקן, ההווה אכן נשתנה, אך "העבר" - החטא, זהו הלוא "מעשה" שנעשה, שגם הוא צריך לבוא על תיקונו. לתיקון מהלך העבר שבעבירה באים החרטה והווידי, כך כתב הר"מ "וכן יתנחם על שעבר" כלומר, על החטא שחטא "ועבר" - בעבר" יתנחם, שנאמר "כי אחרי שובי שובי ניחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם", כי רק כך נחשבת החרטה לחרטה שמועילה לעקור את העבר "שלא ישוב לזה החטא לעולם" וצריך להתוודות בשפתיו וכו'.

למדנו אפוא, שאדם שחטא יכול להימצא בשני מצבים, עשה תשובה ללא חרטה ווידוי, אמנם חזר הוא אל מציאותו ותוכנו האמיתי "אדם", אך עדיין לא נרצה עונו ויש מקום לעונש לשם כך נזקק הוא לחלק הנוסף של "מהי התשובה" לחלק של "וכן יתנחם על שעבר" וכו'. ומאידך, באם יתחרט על חטאו ויתוודה אזי נרצה עונו שבעבר, אכן כבר אין מקום יותר לעונשין, אבל מציאותו העכשווית היא מציאות שונה, הוא "חוטא", להשלמת תיקונו עליו לעשות תשובה "ומהי התשובה - שיעזוב החוטא חטאו". ע"כ.

במהרש"א כאן כתב (שם כתובים הדברים בקצרה, ונביאם כפי שמבארם רבינו החפץ חיים ספרו על ישעיה נח, ח):

יש לדקדק מה שאמרו אצל מצוה "מקדמתו" וכו' ואצל עבירה "מלפפתו", אמנם הנה ידוע: כי מכל מעשה מצוה נברא "מלאך רוחני קדוש" והמלאכים הללו הם תמיד "מליצי יושר" עבורו. וכן להיפך ר"ל, בעבירה נולדו מלאכים מקטרגים מחבלים והם נוקמים ממנו לעתיד, בכל מיני צער ויגון. והנה: